

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet: Europæisk rumpolitik

KOM(2007) 212 endelig

(2008/C 162/03)

Kommissionen besluttede den 26. april 2007 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet: Europæisk rumpolitik

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Joost VAN IERSEL til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 31. januar 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 442. plenarforsamling den 13.-14. februar 2008, mødet den 13. februar 2008, følgende udtalelse med 145 stemmer for, 1 imod og 4 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Af strategiske, politiske og økonomiske grunde går EØSU udtrykkeligt ind for uafhængig europæisk adgang til rummet. Derfor støtter det politikkerne beskrevet i dokumenter fra Det Fælles Rumråd, Kommissionen og ESA ⁽¹⁾ i april og maj 2007.

1.2 Europæisk rumpolitik skal sigte på fredelige aktiviteter, herunder dette at opretholde den kollektive sikkerhed.

1.3 EØSU mener, at europæiske rumaktiviteter, hvad enten de føres på nationalt niveau, i EU- eller tilmed ESA-regie, vil generere synlige fordele på forskellige områder, f.eks. videnskabelig forskning, en hensigtsmæssig tilvejebringelse af infrastrukturer og data samt en bred vifte af applikationer som en følge af integrationen af rum- og jordbaserede systemer.

1.4 ESA-konceptet har hidtil haft stor succes. ESA's forbindelse med Kommissionens aktiviteter bør og vil frigøre et yderligere potentiale. Med henblik herpå må der udvikles samarbejdsprocedurer, foretages en kompetenceafgrænsning og udarbejdes en udgiftsfordelingsnøgle.

1.5 Udviklingen på verdensplan — USA, Rusland, Japan, Kina, Indien, bl.a. Space faring Nations — tvinger EU til at optræde endnu mere aktivt som konkurrent og partner i rummet. Dette kræver, at der på kort sigt udarbejdes konkrete programmer og indledes en beslutningsproces, der holder trit med beslutningstagningen hos andre aktører på verdensplan.

1.6 Samtidig ville en hurtigere fælles beslutningsproces forbedre mulighederne for at definere og efterfølgende gennemføre opgaver, der tilgodeser brugernes behov.

1.7 GALILEO og GMES er europæiske prestigeprojekter. GALILEO-programmerne bør implementeres uden forsinkelse.

1.8 Dette at indlemme »rummet« i FP7 og EU's politikker bør føre til en integreret tilgang i alle berørte generaldirektorater. En sådan udvidelse af grundlaget for strategisk tænkning i Kommiss-

sionen vil have en positiv effekt på de integrale tilgange på nationalt plan, som ofte mangler. I den forbindelse vil det være optimalt at gøre en fælles indsats.

1.9 Alle medlemsstater, herunder også de mindre og de nye medlemsstater, skal have gavn af den europæiske rumpolitik ved at der skabe tilstrækkelige muligheder for videnskabelige kompetencer såvel som for højt kvalificeret industriel kapacitet i hele EU i sektorer både på de tidligere og senere stadier i processen.

1.10 I ESA's industripolitik ⁽²⁾ med begrebet »rimelig modydelse« får hvert land sin egen investering tilbage via subscriptions og koncessioner. Således afspejler forbindelserne mellem regeringer, ESA, private virksomheder og forskningsinstitutioner dybt rodfæstede mønstre.

1.11 Hidtil har princippet om »rimelig modydelse« været en succes med henblik på europæisk rumkapacitet. Men rummarkedets øgede modenhed vil kræve mere fleksibilitet, eftersom faste forhold i reglen ikke er befordrende for fornyelse inden for industrien. På grund af markedsefterspørgslen, brugernes behov og serviceudviklingen, forventes navnlig SMV på passende vis at imødekomme de nye krav og alternativer inden for europæisk rumpolitik.

1.12 På den anden side kan pludselige ændringer i faste procedurer og forhold virke mod hensigten, også i betragtning af de store skævheder mellem bidragene til ESA.

1.13 Derfor slår EØSU til lyd for en åben og gennemsigtig analyse og en dialog om Europas ønskede resultater det næste årti; hvilke målsætninger og tilsvarende institutionelle værktøjer — det være sig ESA, Kommissionen og medlemsstaterne — er der behov for at gennemføre en fælles koordineret europæisk opgave. Dialogen skal bl.a. omfatte, hvorledes ESA finansieres, mellemstore virksomheders dynamiske bidrag, og opretholdelsen af det højeste konkurrenceniveau.

⁽¹⁾ Den Europæiske Rumfartsorganisation.

⁽²⁾ ESA fører en selvstændig industripolitik. Dens form og indhold bør ikke forveksles med Kommissionens sektorbaserede industripolitik.

1.14 I den henseende er Kommissionens ansvar for applikationer og indsatsen for at fremme brugernes behov også afgørende. EØSU har tillid til, at Kommissionen garanterer åbne diskussioner og inddragelsen af den private sektor, især SMV'er.

1.15 EØSU er enig med Rådet i rummets betydning for forsvar og sikkerhed. Der bør sættes skub i planlægningen af fremtidige systemer, der bringer de europæiske lande nærmere på hinanden.

1.16 Da grænserne mellem civile og militære applikationer udviskes, bør der gøres fuldt brug af de såkaldte dual use-systemer.

1.17 Endelig er kommunikation afgørende. EØSU mener, at formidlingen af fordelene for dagliglivet bør forbedres.

1.18 En korrekt målrettet kommunikation om europæisk rumpolitik bør give incitament til unge i forhold til denne sektor, og bør mere generelt gøre det mere attraktivt for unge mennesker at stile mod en videnskabelig og/eller teknisk uddannelse.

2. En ny tilgang til en europæisk rumpolitik

2.1 I det seneste årti har de europæiske institutioner og nationale taskforce i stigende grad forholdt sig til debatten om nye tiltag angående den europæiske rumpolitiks fremtid.

2.2 I april 2007 offentliggjorde Kommissionen i tæt samarbejde med ESA ⁽³⁾ en meddelelse om rumpolitik ⁽⁴⁾, en dertil knyttet konsekvensanalyse og et omfattende program med aktioner, som ESA, Kommissionen og medlemsstaterne påtænker at gennemføre.

2.3 Den 22. maj 2007 vedtog Rumrådet ⁽⁵⁾ en resolution om europæisk rumpolitik baseret på Kommissionens meddelelse.

2.4 Denne øgede interesse, som fremgår af ovenstående dokumenter, er ansporet af en lang række globale begivenheder og europæiske strategiske mål:

- potentialet i brugen af rumbaserede tjenester for alle mulige områder og som et redskab til støtte for et bredt spektrum af EU-politikker, f.eks. miljø, sikkerhed, transport, forskning, udviklingsstøtte, samhørighed og uddannelse, samt forskning
- Europas fortsatte behov for uafhængig adgang til rummet som en forudsætning for en europæisk rumpolitik

⁽³⁾ ESA — European Space Agency (Den Europæiske Rumorganisation) er en fuldt uafhængig organisation. Den har i dag 17 medlemsstater. Ikke alle ESA-medlemsstater er medlemmer af EU, og ikke alle EU-medlemsstater er medlemmer af ESA. Disse medlemsstater finansierer i fællesskab ESA. Finansieringen er delt op i et obligatorisk program og et frivilligt program.

⁽⁴⁾ KOM(2007) 212 endelig

⁽⁵⁾ Rumrådet er det fælles rumråd, en fusionering mellem konkurrencerådet og det mellemstatslige rumråd for beslutningstagning omkring ESA-politikker.

- det stigende antal (nye) globale aktører på dette område og EU's behov for at være en fuldgyldig aktør både som partner og konkurrent

- rummet som en kilde til innovation, industriel konkurrenceevne og økonomisk vækst

- styrkelse af den videnskabelige infrastruktur; Vidensamfund og Lissabon-målsætningerne

- behovet for at knytte den europæiske forskning til applikationer

- rumteknologiens bidrag og supplerende rolle for jordbaserede teknologier og applikationer

- rummets betydning for europæisk forsvar og sikkerhed

- de udviskede grænser mellem rumteknologiernes civile og militære applikationer

- bevidstheden om, at individuelle medlemsstater ikke kan leve op til de nødvendige krav til en troværdig rumpolitik, og derfor

- behovet for klart at definere rumrelaterede opgaver og mandater til EU-institutioner og europæiske organisationer.

2.5 I 2003 og 2004 forelagde Kommissionen en grønbog og en hvidbog om rumpolitik. I begge disse dokumenter blev omridset af en fremtidig rumpolitik konkretiseret. De indeholdt mange — undertiden vidtrækkende — elementer, som er behandlet mere indgående i den allerede nævnte meddelelse.

2.6 I resolutionen af 22. maj 2007 bekræftede Rådet, at rumsektoren er et strategisk aktiv, som bidrager til EU' uafhængighed, sikkerhed og velstand og styrker dets rolle i verden. Et centralt emne er det øgede europæiske samarbejde om levering af rumbaserede tjenester til gavn for borgerne. Rådet knyttede rumpolitikken sammen med Lissabon-strategien og understregede dens relevans for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

2.7 Rådets resolution understreger målet om at opbygge et europæisk forskningsrum og slår igen til lyd for samarbejdet mellem ESA og Kommissionen, som vil skabe effektivitet, bedre finansiering af EU-programmer og mere sammenhæng mellem teknologi og applikation. Forholdet mellem ESA og Kommissionen vil udvikle sig gennem erfaringsbaseret vidnesbyrd. Spørgsmålet om samfinansiering af den allerede eksisterende basisinfrastruktur (Kourou, Darmstadt) er dog uafklaret.

2.8 Et centralt emne er samarbejdet og arbejdsdelingen mellem ESA og Kommissionen. ESA er førende inden for udforskning af rummet og teknologi, og Kommissionen vil være ansvarlig for applikationer, der vedrører dens egne politikker f. eks. transport, miljø, sikkerhed og forbindelser med tredjelands samt identifikationen af ikke-statslige brugeres behov for forbedrede tjenester.

2.9 Omkostningseffektiviteten i programmer under den offentlige sektor vil bidrage til private industri- og handelsvirksomheders konkurrenceevne. Navnlig SMV og leverandørindustrien er vigtige. Samtidig anerkender Rådet ESA's industripolitik, navnlig princippet om »rimelig modydelse«, som et instrument til at fremme investeringer og styrke den europæiske konkurrenceevne.

2.10 Resolutionen fra maj 2007 indleder ubestrideligt en ny fase, som blev modtaget med begejstring af de ledende aktører⁽⁶⁾.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Rummet er en verden i hurtig forandring. I løbet af det sidste årti har EØSU modtaget Kommissionens grøn- og hvidbøger om rumpolitikken meget positivt⁽⁷⁾. EØSU støtter igen stærkt de nye tiltag fra Rådet, Kommissionen og ESA fra maj 2007. Det er meget betegnende, at gennembruddene vedrørende rumpolitikken finder sted i begyndelsen af det 21. århundrede. En ny æra indledes.

3.2 Den globale udvikling i rummet har øgede strategiske og teknologiske virkninger.

3.2.1 Rumpolitikken bliver tydeligt mere vigtig, om ikke ligefrem uomgængelig, med henblik på at bidrage til realiseringen af jordbaserede mål, dvs. at rumapplikationer er af afgørende betydning med henblik på at realisere økonomiske og samfundsmæssige mål i et Europa, der befinder sig i en integrationsproces.

3.2.2 Inden for videnskab og forskning sker der klare fremskridt inden for astronomi og planetforskning. ESA nyder godt af eksisterende netværk, som det supplerer med målrettede programmer og peer reviews. I modsætning til videnskaben er militærsektoren stadig nationalt baseret.

3.2.3 Strategisk skal Europa opretholde sin uafhængighed over for USA og Rusland og i stigende grad over for Kina og Indien samt andre rumnationer, som alle samtidig er konkurrenter og partnere i rummet. Mere generelt bør Europas position i verden være udgangspunktet for rumpolitik.

3.3 Rumrådets resolution af 22. maj 2007 og ledsagedokumenterne som Kommissionens meddelelse fra 2007, konsekvensanalysen og redegørelsen ved ESA's generaldirektør, og de indledende elementer i et fælles europæisk program, der dækker

⁽⁶⁾ Overskrifterne på Kommissionens og ESA's pressemeddelelser vedrørende resultaterne af Rumrådet den 22. maj lyder bl.a. »Rumrådet hilser den banebrydende europæiske rumpolitik velkommen« og »Europas rumpolitik bliver en realitet i dag«.

⁽⁷⁾ EØSU's udtalelse om »Den europæiske rum- og luftfartsindustri — den globale udfordring må imødegås«, (Ordfører: Sepi), EFT C 95 af 30.3.1998, s. 11.

EØSU's udtalelse om Grønbog — Europæisk Rumpolitik (Ordfører: Buffetaut) EUT C 220 af 16.9.2003, s. 19.

EØSU's udtalelse om Rummet: En ny europæiske grænse for en større Union — En handlingsplan for gennemførelsen af den europæiske rumpolitik (Ordfører: Buffetaut) EUT C 112 af 30.4.2004, s. 9.

ESA, Kommissionen og medlemsstaterne, er et stort skridt fremad, når man holder følgende in mente:

- fra starten har reglerne på det indre marked ikke været anvendt på rummet, delvis som en konsekvens af nationale strategiske koncepter, programmer og militære behov
- der var markante forskelle mellem forskellige nationale interesser, finansielle tilsagn, teknologiske mål og industrimæssige resultater, og
- i konsekvens heraf er adskilte nationale industrielle mønstre ofte fremherskende.

3.4 Rameaftalen fra 2003⁽⁸⁾ mellem ESA og EU dannede grundlaget for konvergerende planlægning og aktiviteter i EU og ESA. Nu formulerer Rådet en global tilgang med sigte på bedre at koordinere og forbedre effektiviteten i individuelle projekter, hvad enten de er nationale, mellemstatslige eller europæiske.

3.5 Efter EØSU's opfattelse kan man blandt de vigtige elementer nævne den øgede konsensus og de fælles visioner blandt medlemsstaterne. Stadfæstelsen af samarbejdet mellem Kommissionen og ESA og ansvarsdeling mellem disse to instanser danner grundlaget for øget EU-finansiering. Der ses en bedre balance mellem F&U-applikationer og som det vigtigste er hensigten udtrykkeligt at sætte brugernes behov i første række. Hertil kommer offentlig-private partnerskaber og prioriteterne — GALILEO og GMES⁽⁹⁾ — som er »prestige projekter« inden for rammerne af den europæiske rumpolitik.

3.6 Det bør dog bemærkes, at disse påtænkte tiltag er en del af en længerevarende proces, som absolut ikke er nået til sidste fase. Der skal stadig udarbejdes konkrete projekter og finansieringsmodeller.

3.7 Det samlede budget i 2005 for ESA's EUMETSAT's og medlemsstaternes rumaktiviteter androg 4,8 mia. €. (ekskl. EU)⁽¹⁰⁾. EU har tildelt et garanteret beløb på over 1,4 mia. € (2007-2013) til rumapplikationer og aktiviteter via FP7-programmet. Verdens samlede rumbudgetter androg 50 mia. €. USA's budget ligger på ca. 40 mia. €, hvoraf over 50 % går til militæret. Derudover er incitamentet i de amerikanske udgifter en »100 % amerikansk« tilgang, der har virkninger på samarbejdet mellem de forskellige institutioner og virksomheder⁽¹¹⁾. Først og fremmest er USA et lukket marked, som er stort nok til at støtte USA's rumindustri, uden at det skal konkurrere med succes på det internationale kommercielle marked.

⁽⁸⁾ Rameaftalen mellem Kommissionen og ESA fra oktober 2003 indfører en arbejdsmetode og en tættere forbindelse mellem ESA og Kommissionen.

⁽⁹⁾ GMES: Global miljø- og sikkerhedsovervågning.

⁽¹⁰⁾ ESA EUR 2485 mio., EUMETSAT EUR 330 mio. Medlemsstater (Frankrig, Tyskland, Italien, Spanien) EUR 1190 mio. (civil) og and EUR 790 mio. (militær).

⁽¹¹⁾ På den anden side bør effektiviteten i denne »100 %-amerikanske« tilgang og en central organisation ikke overdrives. De enkelte stater og virksomhederne, som hver har deres egne repræsentanter på Capitol Hill og deres egne lobbyer og netværker, influerer på mønstret i kontrakter og målsætninger. NASA lider også under bureaukratiet og under dette at være et monopol.

3.8 De europæiske rumaktiviteter er en blanding af europæiske (mellemlandslige og fælles) programmer og nationale programmer. ESA gør mere end blot at samordne projekter og har indtil videre vist sig at være særdeles succesfuld. ESA er et F&U-agentur, der udvikler store velfungerende infrastrukturer på EU-plan. Der findes store europæiske ESA-operatører i rummet: Arianespace, EUMETSAT, Eutelsat. Udover disse programmer har nogle medlemsstater deres egne programmer baseret på nationale politiske og teknologiske traditioner og mål, og dermed på nationale kapaciteter, netværk og applikationer. Det europæiske mønster består af et kompliceret system af fælles og nationale programmer.

3.9 Det er sandsynligt, at nye medlemsstater vil blive medlemmer af ESA, hvilket vil øge antallet af medlemslande fra 17 til 22 ⁽¹²⁾. Fordelene skal komme fra eksisterende videnskabelige kompetencer og fra den potentielle styrkelse af økonomiske kraftcentre.

3.10 Overlapninger mellem nationale programmer og ESA er fuldt ud mulige. Projekter til forsvarsmæssige mål er fortsat overvejende nationale. Dette kan også føre til manglende effektivitet på grund af udvisningen af grænserne mellem teknologier til militære og civile mål. Den nye globale tilgang kan måske befordre konvergens.

3.11 Budgetterne vedrører infrastruktur og dataindsamling. Jo bedre forholdet til erhvervs- og markeds kræfterne er organiseret, jo mere omfattende multiplikatoreffekter opstår der via applikationer og tjenester. I den henseende er EUMETSAT (operatøren af vejr satellitter) et eksempel. Det kan udgøre en meget nyttig model for andre sektorer.

3.12 På grund af stramme budgetter er det klogt, at Europa fokuserer på prioriteter og er fuldt ud åbent for internationalt samarbejde. Internationalt samarbejde har stor merværdi, som undertiden har imponerende multiplikatoreffekter. For at kunne indtræde som en lige partner med tredjelande bør Europas kapaciteter dog også i tilstrækkelig grad leve op til grundlæggende krav ud over prioriteterne. Det er hensigtsmæssigt, at der er generel enighed om sådanne krav, og at der efterfølgende sikres tilstrækkelige investeringer.

3.13 I en udtalelse afgivet for nyligt går EØSU fuldt ud ind for GALILEO, et europæisk globalt navigationsprojekt ⁽¹³⁾. GALILEO vil garantere timing-positionering og timing-data mere nøjagtigt i hele verden til civile applikationer på en lang række områder. Det kan sammenlignes med det eksisterende amerikanske GPS, men det vil også tilføje flere andre ting.

⁽¹²⁾ Inkl. deltagelsen af to lande uden for EU: Schweiz og Norge.

⁽¹³⁾ EØSU's udtalelse om Grøn bog om satellitnavigationsapplikationer (Ordfører: Buffetaut) CESE 989/2007, (endnu ikke offentliggjort i EUT). I udtalelsen drøftes bl.a. en række aspekter, som efter EØSU's opfattelse burde have været medtaget i grønbogen.

3.13.1 GALILEO vil bekræfte den europæiske position som en uafhængig aktør i rummet.

3.13.2 Der var ikke nogen tilfredsstillende forretningsmæssige perspektiver for sektoren tidligere i processen. EØSU glæder sig over Rådets afgørelse om at finansiere GALILEO samt udformningen af programmerne. Programmerne skal straks implementeres for at skabe gunstige betingelser for sektoren længere nede i processen ⁽¹⁴⁾.

3.13.3 Bortset fra hindringerne for et levedygtigt offentlig-privat partnerskab, som generelt under alle omstændigheder er en kompliceret affære, er der en række andre åbne spørgsmål, som det haster med at løse for at nå frem til en effektiv inddragelse af private partnere.

3.14 Udover de eksisterende tjenester vil GMES kunne levere de mere og mere nødvendige, sammenhængende sæt jordobservationsbaserede tjenester. Det »vil forbedre Europas overvågnings- og vurderingskapacitet i forbindelse med miljøpolitik og bidrage til løsningen af sikkerhedsproblemer« ⁽¹⁵⁾. Den dynamiske udvikling i hele verden viser, hvor nyttigt det er med nye værktøjer for at tage nye udfordringer op inden for miljø, klimaforandring, sundhed og personlig og kollektiv sikkerhed.

3.14.1 Disse udfordringer berører et bredt udsnit af områder gående fra naturkatastrofer og kriser til virkninger af klimaforandringen som gasemissioner og luftforurening til civilbeskyttelse og grænsekontrol.

3.14.2 De relevante applikationer på dette område er brugerorienterede — med brugere fra meget forskelligartede kredse, der repræsenterer beslutningstagere, offentlige tjenester, virksomheder og borgere — hvilket understreger behovet for øget samordning mellem ESA og Kommissionen og medlemsstaterne og det hensigtsmæssige i, at EU opstiller en liste over behovene.

3.14.3 GMES-tjenester vil gavne udviklingen og gennemførelsen af en række EU-politikker. I betragtning af den forventede merværdi af GMES, skal budgettet (2009) sikre operationelle midler til tjenester og rumapplikationer, der skal støtte EU-politikkerne.

3.14.4 Også i tilfælde af GMES-infrastruktur er det regeringens ansvar at indsamle data på en pålidelig og bæredygtig måde. Derfor bør der tilvejebringes betingelser for, at private virksomheder kan deltage.

3.15 GALILEO, GMES og andre programmer er alle en illustration af, at rumpolitikken bliver operationel og kan støtte igangværende teknologiske resultater og applikationer, som kan bidrage til, at man bruger nye metoder til at analysere, foregribe og løse samfundsmæssige spørgsmål.

⁽¹⁴⁾ Med dette for øje er den nye udvikling, at den europæiske industri — på et senere stadium i processen — samler deres synspunkter i Galileo Services (GS) og i den Europæiske sammenslutning for teledetektionsselskaber (EARSC).

⁽¹⁵⁾ Grøn bog om europæisk rumpolitik, s. 6.

3.16 Det er vigtigt, at alle medlemsstater, herunder også de mindre og de nye medlemsstater, får gavn af den europæiske rumpolitik. Det er også i EU's fælles interesse, at alle medlemsstater engagerer sig.

3.17 De nye medlemsstater vil helt sikkert få gavn af applikationerne. Derudover bør der skabes muligheder for, at de kan medvirke med deres eksisterende videnskabelige kompetencer og deres højt kvalificerede industrielle kapaciteter med henblik på at styrke deres potentiale.

4. Styring

4.1 Rumrådet mødtes for første gang i november 2004 for at drøfte og fremme europæisk konvergens og europæisk base-rede programmer. EØSU håber og tror på, at retningslinjerne fra Rådet i maj 2007 tilvejebringer den ønskede ramme for en rumfartspolitik, som står mål med EU's ambitioner.

4.2 Fremskridt forudsætter altid bedre institutionelle bestemmelser. I den henseende bifalder EØSU Rådets og Kommissionens øgede engagement i rumanliggende såvel som i det påtænkte klart definerede samarbejde henholdsvis ansvarsdeling mellem ESA og Kommissionen.

4.3 Rumrådet udgør det hensigtsmæssige forum for drøftelser om mellemstatslige og EU-relaterede tilgange, der skal være snævert forbundne.

4.4 Dette at indlemme »rummet« i EU's politikker og FP7 med et særligt kapitel om rumpolitik bør gøres synligt via det tilstræbte engagement i alle berørte generaldirektorater. Dette overordnede engagement vil skabe et bredere grundlag for strategisk tænkning. I den henseende vil EU's specifikke kompetence vedrørende rummet i den nye traktat absolut være nyttig.

4.5 Lovrammen, som ofte overses, kræver særlig opmærksomhed. I en »enstatskontekst« som i USA er den eksisterende retsorden den naturlige ramme for konkrete aktiviteter og den dertil knyttede regulering. Derimod mangler der i den komplicerede europæiske kontekst — ESA, Kommissionen, suveræne medlemsstater — en velstruktureret juridisk ramme, hvilket har negative følger. I betragtning af det øgede antal rumrelaterede aktiviteter i EU bliver det blevet så meget desto mere nødvendigt med en sammenhængende og logisk juridisk/institutionel ramme.

4.6 Kommissionens ansvar for applikationer og forskellige generaldirektoraters medvirken vil have positiv indflydelse på drøftelserne og samarbejdet med den private sektor. Det vil åbne nye områder for brugerorienterede projekter.

4.7 Et særligt aspekt, der bør nævnes, er bestemmelsen i den nye traktat, ifølge hvilken en og samme person varetager hvervet som EU's høje repræsentant for udenrigsanliggender i Rådet og næstformand for Kommissionen.

4.8 Et af hovedrationalerne for europæisk rumpolitik er, at Kommissionens strategiske tænkning også vil have positiv effekt på de integrerede tilgange på nationalt plan, som ofte mangler. Inddragelsen af Kommissionens generaldirektorater vil også skabe nye netværk med (potentielle) brugere i de nationale forvaltninger.

4.9 Af samme grund hilses oprettelsen af et GMES-kontor i generaldirektoratet for Erhvervs politik med ansvar for koordinering yderst velkommen.

4.10 Kommissionens medvirken giver rumpolitikken en plads blandt de øvrige EU-politikker. Dette vil bidrage til at give rumpolitikken et bedre image blandt borgerne.

4.11 Hidtil har »rummet« været alt for isoleret og ikke godt formidlet. En effektiv kommunikationsindsats fra Kommissionens og Rådets side bør understrege »rummets« betydning for samfundet. En målrettet formidlingsindsats bør også indbefatte et positivt incitament til unge i forhold til denne sektor, og mere generelt incitament til at stile mod en videnskabelig og/eller teknisk uddannelse.

4.12 EØSU understreger, hvor stor betydning systematisk og generelt gennemsigtig evaluering og korrekt implementering har. Det komplekse forhold mellem forskningscentre, offentlige myndigheder i EU og medlemsstaterne og private virksomheder sammen med de komplicerede finansielle og organisatoriske foranstaltninger kræver overvågning. I et dynamisk samvirke vil effektiv overvågning føre til gennemsigtighed og muligvis til forenkling og nye synspunkter og projekter samt finansiering af disse.

5. Rimeligt udbytte og den private sektor.

5.1 Strategiske koncepter og programmer i medlemsstaterne, de specifikke nationale tilgange til private virksomheder, mellemstatsligt samarbejde i og uden for EU, og det teknologi-orienterede ESA som et mellemstatsligt agentur forklarer princippet om »rimeligt udbytte«: Hvert land får sin egen investering i ESA-aktiviteter tilbage i form af kontrakter til erhvervslivet via et kompliceret mønster af subskriptioner og koncessioner. Under de nuværende betingelser er ESA's indstribolitik en succes.

5.2 Som en konsekvens heraf afspejler forbindelserne mellem regeringer, forskningsinstitutter, ESA og private virksomheder og dybt rodfæstede mønstre, også fordi rumsegmentet udgør et begrænset og højt specialiseret marked.

5.3 Der skal tages højde for afgørende eksempler på udvikling:

— behovet for at styrke EU's tilstedeværelse i verden

— brugen af rummet til civile formål og fredelige målsætninger, herunder kollektiv sikkerhed

- EU's og Kommissionens politiske og finansielle deltagelse på en lang række områder
- den øgede vægt på applikationer og brugernes behov, overgangen fra teknologi-push til markeds-pull (efterspørgsel)
- det private erhvervslivs ændrede rolle

5.4 Rådet slår til lyd for videreførelsen af princippet om »rimeligt udbytte« i forbindelse med ESA. I dette anliggende er ESA-medlemsstaternes interesser ikke i alle henseender sammenfaldende. Det bør bemærkes, at princippet om rimeligt udbytte allerede er ændret takket være en mere fleksibel tilgang end tidligere, og at det gradvis moderniseres. EØSU mener, at princippet bør gøres tilstrækkeligt smidigt til at sikre en hensigtsmæssig inddragelse af (fortsat) nationalt baserede højt kvalificerede mellemstore virksomheder.

5.5 I tilfælde af Kommissionens deltagelse og finansiering vil de aktuelle EU-regler være gældende, dvs. konkurrencepolitikken og bestemmelserne om offentlige indkøb. EØSU anbefaler, at Kommissionen udvikler egnede instrumenter og finansieringsregler for fællesskabsforanstaltninger på rumfartsområdet, der tager hensyn til de særlige forhold, der gør sig gældende inden for rumfartssektoren samt muliggør en afbalanceret industristruktur i medlemsstaterne på rumfartsområdet.

5.6 En vigtig ting at være opmærksom på er SMV's rolle i forbindelse med udvikling af tjenester. Der bør sondres mellem store, ofte internationalt drevne virksomheder og et stort antal specialiserede mellemstore virksomheder, der mest er baseret i et enkelt land, som er på udkik efter muligheder i det europæiske rum. Konsortier af SMV inden for rumaktiviteter har behov for støtte.

5.6.1 De specialiserede mellemstore virksomheders rolle er under alle omstændigheder stigende ⁽¹⁶⁾. Formentlig vil dette forstærkes i den sektor på grund af vægten på markedsefterspørgslen og brugernes behov samt den dynamiske inddragelse af SMV i udviklingen af tjenester. Operationel planlægning og projekter i samarbejde med SMV vil blive mere almindeligt.

5.6.2 Hidtil videre har rumpolitikken stort set været adskilt fra andre økonomiske sektorer. Det at vægten er lagt et andet sted, dvs. den horisontale tilgang og samarbejdet mellem ESA og Kommissionen, vil bidrage til at knytte teknologi, offentlige investeringer og privat erhvervsliv sammen. Erfaringen med EUMETSAT i forbindelse med udviklingen af operationelle tjenester kan være af praktisk værdi for GMES.

5.6.3 Angående satellitter kan forretningsplanlægning, markedsføring og afsætning føre til gunstige former for praksis. Netværker med mellemstore virksomheder vil blive intensiveret.

⁽¹⁶⁾ Jf. i den henseende EØSU's udtalelse om Udvikling af værdi- og forsyningskæder på europæisk og globalt plan (Ordfører: van Iersel), CESE 599/2007.

5.7 Rumbaserede og jordbaserede systemer bør integreres hvilket er forudsat for GMES. Intelligente sensornetværk kan udvikles yderligere.

5.8 Inddragelsen af industrien kræver en præcis definition af efterspørgslen i EU. Den øgede vægt på tjenester og brugerbehov udover forskning, dataindsamling og infrastruktur indebærer en konstant finjustering mellem videnskab og applikation i hele Europa ⁽¹⁷⁾.

5.9 Men som tidligere anført kræver applikationer støtte til den teknologiske udvikling. Blandt andre er ESTP ⁽¹⁸⁾, hvor videnskabelige og industrielle aktører samarbejder, en meget lovende platform til identifikation af relevant teknologier. ESTP forventes at sætte den langfristede strategiske forskningsdagsorden. ESTP kan også stå for forbindelser til andre industrielle sektorer og områder.

5.10 Hidtil har princippet om »rimelig modydelse« været en succes med henblik på europæisk rumkapacitet. Men rummarkedets øgede modenhed vil kræve mere fleksibilitet, eftersom faste forhold er i reglen ikke befordrende for fornyelse inden for industrien. På grund af markedsefterspørgslen, brugernes behov og serviceudviklingen, forventes navnlig SMV på passende vis at imødekomme de nye krav og alternativer inden for europæisk rumpolitik.

5.10.1 I den henseende bør der tages højde for de store skævheder mellem de nationale bidrag til ESA, navnlig hvad angår de nye medlemsstater og de mindre lande samt ikke-EU-lande (i ESA).

5.11 Derfor plæderer EØSU for en åben og gennemsigtig analyse af og en dialog om, hvad Europas ønskede resultater inden for det næste årti skal være, hvis Europas position i verden skal bevares og forbedres. Det bør fastlægges, hvilke mål og dertil svarende institutionelle redskaber der er nødvendige — for så vidt angår ESA, Kommissionen og medlemsstaterne — herunder et dynamisk bidrag fra mellemstore virksomheder, for at gennemføre en fælles koordineret europæisk opgave og sikre det højest muligt konkurrenceniveau.

5.12 En sådan analyse og dialog bør også indbefatte den måde, ESA finansieres på, navnlig virkningen af de optimale bidrag og hvorledes man kan forudse procedurer samt en stadig større integration af nytten af rumtjenester i EU's indre marked. På de områder, som Kommissionens generaldirektorater vil medvirke i, må der som krævet af Rådet udvikles særlige finansieringsregler og dertil svarende udgiftsfordelingsnøgler.

⁽¹⁷⁾ »... vi kan ikke længere fortsætte med den dobbelte monolog fra industrien, der indbyder institutioner til at definere deres behov, og institutioner, der indbyder industrien til at foreslå tjenester, der lever op til deres behov.« Jf. brev fra ASD-Eurospace, 20. juli 2007 til kommissær G. Verheugen og J.J. Dordain, ESA.

⁽¹⁸⁾ European Space Technology Platform, en fælles platform for de største interessenter, bl.a. de deltagende lande i EU, ESA, den europæiske rumindustri (over 100 virksomheder) og Eurospace, forskningslaboratorier og universiteter, nationale rumagenturer og 21 organisationer.

5.13 Moderne sektorbaseret industripolitik, som den udvikles af Kommissionen for forskellige sektorer, kan også være en hjælp, hvis man tager hensyn til rummets særlige karakteristika. Blandt disse kan man nævne behovet for offentligt finansieret teknologi og infrastruktur, udvikling af prototyper, og problemet med et manglende reelt marked i flere segmenter samt den aktive statsstyrede og –finansierede rumrelaterede industripolitik i USA og andre steder.

5.14 Som første skridt haster det med konkretisering af beslutningstagernes syn på Europas industripolitiske ambitioner i forhold til industrien.

6. Forsvar og sikkerhed

6.1 Rådets resolution understreger rummets betydning for forsvar og sikkerhed. Der er mere og mere debat om en fælles strategi vedrørende Europas militære kapacitet.

6.2 Debatten hænger sammen med ønsket om fremskridt inden for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. EØSU glæder sig over den stadig mere accepterede konklusion, at sikkerhed ikke længere bør være en enkelt politik men et mix af politikker fra og i EU-institutionerne ⁽¹⁹⁾.

6.3 Det bør også holdes in mente, at grænserne mellem civile og militære applikationer bliver mere og mere udviskede. Det anbefales at understrege de mulige gensidige fordele i forbindelse med de forskellige krav i begge sektorer. De militære systemer kan nyde godt af civile europæiske projekter på grund af den dobbelte anvendelse af civile og militære applikationer.

6.4 For tiden er ansvar, styring og budgetter på sikkerhedsområdet udelukkende nationale anliggender. Synergigitilgange

blandt forskellige lande ses sjældent, selv om visse aktioner i forsvarssektoren er koordineret i en europæisk ramme. Der er adskillige valgmuligheder for fremtiden gående fra en »mindre« grad af europæisk samarbejde til en fuldt flyvefærdig fælles europæisk model.

6.5 EØSU mener, at der af sikkerhedsmæssige, teknologiske og budgetmæssige årsager bør sættes skub i planlægningen af fremtidige systemer med deltagelse fra europæiske lande.

6.6 Den nationale logik er dybt rodfæstet inden for sikkerhedsanliggender. Men hvis man starter med en fælles vision for fremtiden, herunder også på baggrund af den påtrængende globale udvikling, kan konkrete projekter iværksættes, og erfaringsbaserede vidnesbyrd kan foranledige fremskridt.

6.7 For at undgå unødige overlapninger, bør specialisering og arbejdsdeling være en del af planlægningen ⁽²⁰⁾. Der kan iværksættes forskningsprogrammer, der bidrager til at udvikle tekniske kompetencer.

6.8 I den henseende kan der gives plads til, at EDA ⁽²¹⁾ som en af aktørerne udvikler særlige kompetencer, f.eks. til at definere kapaciteter, foreslå udviklingsprogrammer og koordinere nationale forsvars- og rumagenturer og ESA.

6.9 Den nye traktat giver også muligheder for at udvide Kommissionens og Rådets initiativer med henblik på at fremme forskning i sikkerhed. Dette kan dog resultere i dobbeltarbejde og overlapning, hvilket bør undgås.

6.10 Den slags beslutninger kræver forberedelse, og dermed et fast engagement i Rumrådet og Rådet (almindelige anliggender). De institutionelle forbedringer i den nye traktat kan bidrage til dette.

Bruxelles, den 13. februar 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁹⁾ »I dag er rumpolitik med sikkerheden for øje ikke en enkelt politik men et mix af politikker, som medlemsstaterne, Rumrådet, Kommissionen og endelig EDA fører. Dette sammensatte billede kræver bedre samordning for at rationalisere styringen og undgå overlapninger.« Jf. »The Cost of Non Europe in the field of satellite based systems« FRS-IAI Report, Fondation Pour la Recherche Stratégique, Paris and Istituto Affari Internazionali, Roma, 24 May 2007.

⁽²⁰⁾ En forløber herfor er MUSIS-aftalen mellem seks lande (Multinational Space-based Imaging system for Surveillance, reconnaissance and observation).

⁽²¹⁾ Det Europæiske Forsvarsagentur.